FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA

Kolozsvár, 2001. március 23-24.

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁG MŰSZAKI - TECHNIKAI ELLÁTOTTSÁGÁNAK JELLEMZŐI AZ EZREDFORDULÓN

Bringye Bernadett

Summary

The Hungary's agriculture has been restructured several times since the Second World War. As a result of his transformation a new estate structure has been emerging. The activity of this reorganised private sector is based on a pool of technical equipment that is really not up to the standard required for a modern, effective agricultural production. Although the machinery investments of the last few years considerably improved the unfavourable situation, they have not resulted in a large-scale development. A major part of this equipment was put into operation prior to 1990; the average age of tractors is 9.6 years and that of the machinery is 10-15 years.

It is necessary to accelerate the modernisation process of the equipment pool in the period leading up to the country's admission to the European Union. In order to achieve this the country has to improve the financing schemes, which inevitably requires the participation of the state by providing subsidies.

1. Bevetés

Magyarországon a II. világháború óta a mezőgazdaság többszöri strukturális átalakuláson ment keresztül. Az 1990-ben bekövetkezett földbirtok-politikai változások a családi gazdaságok előtérbe helyezése mellett a családi földtulajdon és földhasználat egységének elősegítését irányozták elő. A kárpótlás során végbement folyamatok azonban a földtulajdon és a földhasználat jelentős szétválásához vezettek.

Az átalakulás során hazánkban egy új birtokstruktúra jött létre, amelynek legfőbb jellemzője a magántulajdonon szerveződő egyéni, illetve családi vállalkozások számának jelentős növekedése, valamint a gazdálkodó szervezetek átszerveződése. Ennek következtében a termelő egységek száma nagymértékben megnőtt, a mezőgazdasági termelés sokrétűbbé vált. Ebben a tekintetben külön kiemelhetők a magán, illetve családi kisgazdaságok, ugyanis a mezőgazdasági termelés ezen formájának hagyománya és fejlődése Magyarországon több évtizede megszakadt.

2. A magyar mezőgazdasági termelés műszaki állapotának átvilágítása

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az újjászerveződött magánszektor tevékenységi, szervezeti és nem utolsó sorban műszaki - technikai rendszere még napjainkban is messze elmarad attól a színvonalától, amely a korszerű és eredményes gazdálkodásnak kielégítő alapja lehetne, illetve a nyugat-európai versenytársak eszközállományának színvonalától.

A kis és közepes gazdaságoknál megfigyelhető a gépesítési technológiák kiépítettségének hiánya, a nagyüzemeknél pedig a hatékonyság fontosságának háttérbe szorulása mellett az eszköz intenzív termelésre való törekvés érzékelhető. Az erő- és munkagépek életkorából fakadóan az üzemeltetési ráfordítások magasakjelentősen megnövelve a termelési költségeket.

A magyar mezőgazdaság műszaki - technikai ezen felül az eszközpark fejlesztéséhez előnyként értékelhető, hogy :

- adott a műszaki fejlesztés lehetősége
- megfelelő szintű géprendszeri és termelési tapasztalatok állnak rendelkezésre
- a kínálati piacot széles áruválaszték jellemzi
- a korszerű technológiák jelentős részére van megfelelő referencia

Ugyanakkor hátrányként kell említeni, hogy:

- a gépesítettség színvonala mind mennyiségi mind pedig minőségi tekintetben alacsony
- igen sok az elöregedett, elavult technológia és létesítmény
- alacsony az energia- és anyagfelhasználás hatásfoka
- előzőből adódó szinte megoldhatatlan káros környezeti problémák

A mezőgazdasági gépberuházások alakulását az elmúlt tíz évben az 1.számú ábra szemlélteti. Ahogy ez a diagrammon is jól látható, 1994-től különösen az utóbbi három évben -nőtt a mezőgazdaság összberuházásain belül a gépbeszerzések aránya, amely 1999-ben és 2000-ben meghaladta folyó áron számolva a 61 %-ot.

Az utóbbi években a gépberuházásokon belül a legnagyobb tételt az összes beruházás (60 % -át) az erőgépek- traktorok, arató-cséplőgépek, magajáró betakarító és rakodó gépek- képezték.

**A mezőgazdasági gépberuházások alakulása
(1991-2000)**

Az utóbbi időben évente átlagosan 30-40 ezer új mezőgazdasági gép állt munkába, ebből 54 % került a növénytermesztés ágazatába, a teljes mennyiség 25 %-a az állattartásba, az erőgépek. 18 %-ot képviselnek A növénytermesztés munkagépei 25 %-al részesedtek, még az állattartás gépei és berendezései 12 %-ot tettek ki.

Ez a nem kis számú gép a teljes gépállománynak így is csak 2-3 %-os megújítását eredményezte.

A hazai traktorpark 90 %-át az előregedett, alacsony színvonalú típusok alkotják. A gépek zömét (76 %-át) 1990. január 1. előtt helyezték üzembe, az átlagos életkoruk 9,6 év.

A traktorok zömét a nagy szerkezeti tömeg, 20-30 évvel ezelőtti konstrukciós megoldások jellemzi. További negatívum, hogy a teljesítmény lépcsők általában nem felelnek meg az új üzemi struktúrának. Korszerűtlen járószerkezetük következtében nagymértékű talajtömörödöttséggel dolgoznak, többségnek nagy a hajtóanyag fogyasztása és a hatékonyság sem megfelelő.

Az elmúlt években üzembe helyezett új gépek között 3160 db volt éves átlagban az új traktorok száma, amelyet nagyrészt a családi kisgazdaságok könnyű univerzális standard traktorai tettek ki. Megjegyezendő hogy, még mindig az MTZ típusok a legkeresettebbek.

Éves átlagban 310-re adódott az újonnan beszerzett arató- cséplőgépek száma, amelyek között a legkorszerűbb főként nyugat-európai típusok találhatók meg. A gabonafélék a magyar mezőgazdasági termelésen belül meghatározó szerepet játszanak, a ezért fontos, hogy betakarításukhoz megfelelő és korszerű géppark álljon rendelkezésre.

Az utóbbi években a munkagépek közül a talajművelő eszközökből szereztek be a legtöbbet, ebből 1050 db-ot az ekékből vásároltak évente. Több százra tehető az évente újonnan üzembehelyezett vető- és ültetőgépek, valamint öntözőberendezések és pótkocsik száma is. A permetezőgépek és műtrágyaszórók száma 800 db körül alakult évente.

A szőlő- és gyümölcsstermesztés is több géppel gazdagodott, kiemelhetők itt a szőlőfeldolgozás és borkészítés gépészeti eszközei, amelyek nagymértékben hozzájárulnak a magyar minőségi bor előállításához kapcsolódó technológiák fejlődéséhez.

A 90-es években a gépberuházások 30-40 %-át az egyéni gazdaságok, és 40-50 %-át pedig a közepes méretű üzemek valósították meg. A szövetkezetek részaránya csökkenő tendenciát mutat. A legtöbb gépberuházást az elmúlt 7-8 évben létrejött új vállalkozások realizálták.

3.Összefoglalás

Hosszabb távon az árutermelő birtokméret növekedése, vásárlással vagy földbérlettel elért koncentrációja várható.

A hatékony gazdálkodás pedig - többek között - az eszközállomány kihasználásának növelését, a lekötött tőke az előállított termékre vetített fajlagos értékének számottevő csökkentését követeli meg.

Irodalom:

[1] **Szabó Zsuzsanna** (szerk.): Gazdálkodók Kézikönyve, Raabe Klett Kiadó, Budapest 1998.

[2] **Fenyvesi László** (szerk.): A magyar mezőgazdaság gépesítettségének összefoglaló értékelése, FVM Műszaki Intézet, Gödöllő, 1999.

Bringye Bernadett, intézeti mérnök

Munkahely: FVM Műszaki Intézet

Magyarország, H-2100 Gödöllő, Tessedik S. 4.

Telefon: + 36 28-511-613, Fax: + 36 28-430-498

E-mail: fmmi@mail.elender.hu